

E. O.

O czterech rocznikach "Kwartalnika Historii Nauki i Techniki"

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 6/3, 512-513

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

E. Krygier, T. Ruszczańska, *Katalog zabytków budownictwa przemysłowego w Polsce, powiat Gostyń — woj. poznańskie, powiat Końskie — woj. kieleckie*; W. Ganzenmuller, *Beiträge zur Geschichte der Technologie und der Alchemie*; J. Vlachovič, *Hutnicke pracúvanie medených rud v Banskéj Bystrici v druhe polovici 16 strol*; *Die alten Bergbau am Hüttenbreger Erzberg*; J. Vlachovič, *Súpis zariadení mediarskeho banského podniku w Smolniku z roku 1634*; M. A. Biezborodow, *Tiechnologija proizvodstwa stiekliannych bus w diernosti* (nr 1); M. Renard, *Technique et agriculture en pays tréviere et remais* (nr 2); E. Krygier, *Katalog zabytków budownictwa przemysłowego w Polsce, powiat Kielce*; J. Gimpel, *Le batisseurs de cathédrales*; L. Gajewski, *Materiały do średniowiecznego garncarstwa wiejskiego w Małopolsce*; E. Bułhakowa, J. Grabowski, M. Markiewicz, E. Plutyńska, A. Sledziwska, *Tkanina polska* (nr 3).

Pewne informacje dotyczące historii techniki znaleźć można także w dziale *Sprawozdania i zapiski* oraz w *Kronice naukowej*.

Oprócz omówionych zeszytów w 1960 r. ukazał się dodatek w języku francuskim „Ergon”, vol. II.

W sumie, chociaż w roczniku 1960 znajduje się nieco mniej materiału z dziedziny historii techniki niż w poprzednim, należy podkreślić, że „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” jest dla historyków techniki wydawnictwem ze wszech miar cennym i bardzo interesującym.

Bolesław Orłowski

O CZTERECH ROCZNIKACH „KWARTALNIKA HISTORII NAUKI I TECHNIKI”

W nrze 1/1961 „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” (s. 123—129) prof. J. Pazdur zamieścił obszerną recenzję o czterech pierwszych rocznikach naszego „Kwartalnika”.

Interesujące jest dokonane przez autora recenzji na wstępie zestawienie: w latach 1956—1959 „opublikowano 87 rozpraw i artykułów o łącznej objętości 118 arkuszy, 148 recenzji i 180 notatek bibliograficznych, które wypełniły w sumie 39 arkuszy. Na kronikę i sprawozdania... przypadło ogółem 19 arkuszy. Resztę około 17 arkuszy zajęły komunikaty, nekrologi, dyskusje itp.”.

Prof. Pazdur omawia poszczególne działy „Kwartalnika” według podziału przyjętego w rocznych spisach jego treści. Zwraca on przy tym uwagę na stosunkowo małą liczbę artykułów, zawierających „teoretyczne uogólnienia związane z aktualną podstawą metodologiczną badacza historii nauki i techniki” oraz na szczupłość działu historii nauk biologicznych, historii medycyny a zwłaszcza historii nauk rolniczych.

Zgodnie z zainteresowaniami pisma, publikującego recenzję, najwięcej miejsca poświęca jej autor omówieniu działu historii techniki i nauk technicznych, który przedstawia się „najokazalej pod względem liczby artykułów”, obejmuje bowiem „27 prac różnej miary i wagi oraz 41 recenzji”. Prof. Pazdur, przypominając określenie pojęcia „technika” w pierwszym numerze „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki”, sądzi, że praktyka redakcyjna wprowadziła odchylenie od owych wstępnych założeń w kierunku rozszerzenia pojęcia „historia techniki” również na problemy wchodzące w zakres historii kultury materialnej czy historii gospodarczej. Mówiąc o artykułach tego działu autor recenzji pisze: „rozstrzelanie tematyczne... mogłoby być świadectwem bardzo ożywionych wielokierunkowych zainteresowań, gdyby nie to, że autorzy z zasady występują jednorazowo, a poruszona przez nich

problematyka nie jest poza techniką filmową podtrzymywana". Prof. Pazdur zwraca też uwagę na celowość podejmowania takich przede wszystkim tematów z zakresu historii techniki, które mają „użyteczność praktyczną” dla techniki współczesnej lub ukazują „określone ciągi procesu rozwojowego związanego ze współczesnością”. Z tych punktów widzenia autor recenzji ocenia ważniejsze artykuły, które ukazały się w „Kwartalniku”.

Podsumowanie recenzji brzmi: „W sumie dorobek czasopisma za 4 lata pracy jest znaczny. Merytoryczne opanowanie problematyki, obejmującej zasięgi od psychologii do budownictwa mostowego dyktuje rygorzy zespołowi redakcyjnemu przy ocenie materiału do publikacji. Godny zastanowienia byłby odwrót od zastosowań techniki ku rozwojowi myśli technicznej w ślad za narastaniem jej powiązań z naukami ścisłymi”.

E. O.

POLSKA PRASA TECHNICZNA W XIX WIEKU

Z okazji obchodów 300-lecia prasy polskiej „Przegląd Techniczny” opublikował w nrze 4/1961 artykuł mgr inż. J. W. Czarnowskiego *100-lecie polskiej prasy technicznej*. Artykuł zawiera zwięzły przegląd najważniejszych polskich czasopism technicznych, które ukazywały się w XIX wieku. Przegląd ten jest poprzedzony omówieniem warunków społeczno-gospodarczych, w jakich miał miejsce początkowy okres rozwoju polskiej prasy technicznej.

Pewnego wyjaśnienia wymaga tytuł artykułu: otóż autor uważa, że pierwszym polskim pismem technicznym w nowoczesnym tego słowa rozumieniu był „Dziennik Politechniczny”, powstały w 1860 r., i dlatego tę datę określa jako początek historii prasy technicznej w Polsce.

Pogląd powyższy jest niewątpliwie dyskusyjny.

J. J.

GÓRNICTWO W 1000-LECIU PAŃSTWA POLSKIEGO

W cyklu artykułów pod powyższym tytułem, prowadzonym na łamach „Wiadomości Górniczych”, ukazało się w nrze 12/1960 opracowanie dra Jerzego Jarosa *Pracownicy przemysłu węglowego na ziemiach polskich do połowy XIX w.*

Na wstępie autor przedstawił okoliczności i warunki, w jakich powstały pierwsze kopalnie węgla na ziemiach polskich, podkreślając ich wielki początkowo prymitywizm. Dalej omówił stopniowy wzrost liczby górników, ich strukturę narodową, sytuację prawną pracy i jej warunki. Dużo miejsca poświęcił problemowi wynagrodzeń, zwracając uwagę na istniejące znaczne rozpiętości w stawkach płac dla poszczególnych grup pracowników górniczych.

J. J.

POCZĄTKI GÓRNICTWA WĘGLOWEGO W POLSCE

W nrze 12/1960 „Przeglądu Górniczego” Stefan Zwoliński opublikował dokumenty dotyczące początków polskiego górnictwa węglowego. Są to sprawozdania zaproszonych w roku 1765 przez Stanisława Augusta saskich ekspertów górniczych J. R. Knoblauch i J. R. Knorra z kopalń odkrywkowych węgla w okolicy Szczakowy.